

Dráma v literatúre

Dráma je **jeden z troch základných literárnych druhov**, popri lyrike a epike.

V širšom význame je to **osobitný literárny druh**, ktorý je rovnocenný s lyrikou a epikou.

Vznikla v starovekom Grécku z náboženských osláv Dionýza, boha plodnosti a vína. Vyvinula sa z dialógu medzi hercom a zborom.

Názov dráma pochádza z gréckeho slova **draó = činiť, konať**

Zakladateľom bol grécky dramatik **Sofokles** (Oidipus, Antigona)

Znaky gréckej drámy

- jednota miesta, času a deja
- hrali iba muži (2 až 3 herci – Sofokles)
- hralo sa pod holým nebom, javisko malo kruhový pôdorys
- herci mali masky a topánky s vysokou podrážkou, aby sa vynímali = konkordy
- zbor(chór) – svoje partie spieval a sprevádzal divákov celou hrou

Znaky drámy

dialogická forma – základom je dialóg - musí byť dramatický, prostredníctvom neho sa vytvárajú charaktery postáv

dramatický konflikt - ktorý vyvoláva dramatické napätie, neprítomnosť rozprávača

- s epikou má spoločný dej a s lyrikou to, že autor môže vyjadrovať cez postavy svoje pocity, nálady a myšlienky

sujetovosť – dejovosť, dynamické motívy, dianie(akčnosť)

- prítomný čas, hovorovosť a obraznosť

Každý dramatický žáner je určený na scénickú realizáciu.

Inscenácia divadelnej hry - prevedenie divadelnej hry na javisku divadla alebo televíznou kamerou.

Divadelná hra – dramatické dielo, ktoré je vhodné na divadelné prevedenie.

Premiéra = prvé uvedenie divadelnej hry

Repríza = druhé uvedenie divadelnej hry

Derniéra (finále) = posledné uvedenie divadelnej hry

Kompozícia drámy

1. Vonkajšia:

- dejstvá - časti hry oddelené spúšťaním opony, zväčša medzi dejstvami býva prestávka
- scény - zmena dekorácií, osvetlenia i hercov na javisku
- výstupy (zmena počtu osôb)

2. Vnútoraná:

úvod = expozícia

zápletká = kolízia

vyvrcholenie = kríza

dejový obrat = peripetia

rozuzlenie = katastrofa

Žánre dramatického diela

Tragédia

Blankvers – veršovaná tragédia

Komédia

Fraška – osobitný druh komédie

Veselohra – novodobá komédia

Činohra

Bábková hra

Rozhlasová hra

Televízna hra

Opera a opereta

Muzikál

Melodráma a pantomíma

Kompozícia antickej tragédie

Expozícia (úvod, zoznámenie s postavami)

Kolízia (zápletko)

Kríza (vyvrcholenie konfliktu, dej už nemôže pokračovať tak, ako predtým)

Peripetie (náhly obrat, prekvapenie)

Katastrofa (tragické vyriešenie konfliktu)

Na scénickej realizácii sa podieľajú

- dramaturg – vyberá dramatické diela

- režisér – tvorca koncepcie a spôsobu divadelného prevedenia

- herci

- výtvarník a maskér, hudobný skladateľ, osvetľovač a kostymér

*rekvizity (pomôcky)

scénické poznámky – nahrádzajú reč rozprávača alebo odkazujú, čo má herec na javisku robiť

Námetom(téma) dramatického diela býva nejaký vyhrotený konflikt.